danig geschiedt, dat door een van het beheer onafhankelijk deskundige, voldoende zekerheid wordt verkregen, dat die berekeningen inderdaad juist zijn.

Het is verre van ons te willen stellen, dat de accountant als een soort opper-contrôleur zich een oordeel zou mogen aanmatigen over de contrôle, welke door den wiskundigen adviseur wordt uitgevoerd. Wanneer evenwel den accountant bekend mocht zijn, dat door den wiskundigen adviseur, om welke reden dan ook, de contrôle wordt uitgeoefend op een wijze, welke het absoluut onmogelijk maakt, dat voldaan kan zijn aan den eisch, dat de onafhankelijke deskundige op grond van zijn eigen arbeid of die van zijn orgaan, de zekerheid verkregen heeft omtrent de juistheid van de berekeningen, mag de accountant n.o.m. moraliter niet op die verklaring steunen en zich niet door een formalisme gedekt achten. Men bedenke hierbij, dat vooral bij Levensverzekering Mijen de verantwoordelijkheid voor allen die bij het beheer betrokken zijn, maar niet het minst de verantwoordelijkheid voor de contrôleurs en zeker voor den contrôleur, die de balans *in haar geheel* moet mede-onderteekenen, bijzonder groot is, omdat bij een juist beheer van die maatschappijen de belangen van een groot aantal, deels kleine lieden, betrokken zijn.

In verband met het voorgaande moet nog worden opgemerkt, dat de mogelijkheid bestaat, dat de accountant ten opzichte van het bedrag der wiskundige reserve een voorbehoud of een verwijzing in zijn rapport opneemt, omdat hij niet de overtuiging heeft verkregen, dat de contrôle op dat bedrag aan de hierboven gestelde eischen geheel voldoet. Van groot belang zou het zijn van deskundigen — wij bedoelen hier dus van de zijde van wiskundige adviseurs of van hen die met hun arbeid bijzonder bekend kunnen zijn — te worden ingelicht omtrent den eisch, welke in redelijkheid aan de contrôle op het bedrag der wiskundige reserve kan worden gesteld.

Wij hebben in dit opzicht hooren beweren, dat een doeltreffende contrôle bij de huidige organisatie, waarover de wiskundige adviseurs beschikken, vrijwel onmogelijk is, een bewering, waarover wij voorshands geen oordeel hebben. Bedacht moet hierbij worden, dat éénmaal in de 10 jaren de reserve door de Verzekeringskamer wordt gecontroleerd en ook hierin voor den accountant een zekere waarborg is gelegen.

De vraag rijst nu nog welke beteekenis zal de Verzekeringskamer hechten aan de onderteekening van de bij haar in te dienen balans door een accountant; meer gepreciseerd, zal de Verzekeringskamer aanvaarden het standpunt, dat de accountant, na den hierboven als minimum geschetsten contrôle-arbeid ten opzichte van de wiskundige reserve te hebben verricht, kan aanvaarden het rapport van den wiskundigen adviseur en al of niet verwachten, dat hiervan nadrukkelijk mededeeling wordt gedaan.

Het komt mij voor, dat het op den weg der accountantsvereenigingen ligt die vraag bij het Bestuur der Verzekeringskamer aanhangig te maken, waartoe evenwel eerst dringend noodig zal zijn, dat men in eigen boezem tot eenheid van opvatting komt.

Resumeerende is alzoo onze meening:

1. dat het *niet* tot de taak van den accountant behoort de berekening van het bedrag der loopende verplichtingen bij Levensverzekering Mijen te controleeren.
2. dat de accountant ten dien opzichte heeft te aanvaarden de verklaring van een zelfstandigen en van de gecontroleerde Mij. onafhankelijken wiskundigen adviseur.
3. dat de accountant, die zelf deze berekeningen controleert of namens hem doet controleeren daarbij verlaat het eigenlijke vakgebied van den accountant en dat van den wiskundigen adviseur betreedt.
4. dat het door het bepaalde bij art. 4 van het Reglement van Arbeid noodig, en bovendien in het algemeen wenschelijk is, dat de accountant in zijn verklaring er melding van maakt, dat hij bij goedkeuring van de balans voor een deel steunt op de contrôle verricht door den wiskundigen adviseur.
5. dat het wenschelijk is, dat deze, of eventueel andere opvattingen, door de accountantsvereenigingen worden vastgesteld en in overleg met de Verzekeringskamer de verantwoordelijkheid van den accountant, als gevolg van het onderteekenen van de door deze instelling gevraagde staten, nauwkeurig wordt omlijnd.
6. dat afgescheiden hiervan, het brengen van eenheid in de redactie van accountantsverklaringen en vaststelling van de beteekenis van verwijzingen, voorbehouden en enkele onderteekening van stukken, in het algemeen, een lang verwaarloosde taak van de accountantsvereenigingen is.
7. dat het wenschelijk is, dat de accountants door een deskundige op het gebied der Levensverzekeringswiskunde meer nauwkeurig worden ingelicht omtrent de contrôle, welke de wiskundige adviseurs op de berekening van het bedrag der loopende verplichtingen toepassen.

R. A. DIJKER

INTERNATIONAAL ACCOUNTANTSCONGRES AMSTERDAM 1926

DE EERSTE WERKDAG

Dinsdagmorgen om negen uur werd de zitting heropend door den Voorzitter, die de leiding der vergadering onmiddellijk overdroeg aan Sir *Arthur Winny*, uit Londen.

Het was één der belangrijkste, zoo niet de belangrijkste congresdag, omdat het onderwerp, dat behandeld werd, zich bij uitstek leende om spoedig een kijk te krijgen op de werkwijzen, die in de verschillende landen in gebruik zijn, en ook omdat het een der weinige zittingen was, waarop van een werkelijke repliek kon worden gesproken. Helaas was op de volgende dagen de tijd der sprekers zoodanig beperkt, dat van een gedachtenwisseling niet meer kon worden gewaagd.

De gedachte om de congresbezoekers door de uitgave van „who is who" nader met de verschillende inleiders bekend te maken, was bijzonder gelukkig. In dit boekje vindt men de portretten met de levensbeschrijvingen (in de drie moderne talen) van allen die een referaat voor het congres indienden.

Het is intusschen bekend geworden, dat de internationale samenwerking bestendigd zal worden en dat men regelmatig contact zal behouden. Hoe en in welken vorm dit contact verkregen zal worden, is thans nog niet bekend; de Heeren *Van Dien* en *Frese* zijn met algemeene stemmen aangewezen om een ontwerp te maken van de grondslagen, waarop de internationale organisatie zal worden opgebouwd. Wil men werkelijk tot vruchtbaar werk komen, dan lijkt ons een internationaal tijdschrift bij uitstek geschikt om er de op het congres aan de orde gestelde vraagstukken verder in te bespreken.

Thans zullen we op het eigenlijke congres terug komen.

De eerste spreker, Sir *Wm. Plender*, begon met er op te wijzen, dat een wettelijke regeling van het beroep in Engeland

NEDERLANDS INSTITUUT
van
REGISTERACCOUNTANTS
BIBLIOTHEEK

niet bestaat. Van tijd tot tijd heeft de rechter over de plichten en de verantwoordelijkheid van den accountant zijn oordeel moeten geven, en zoodoende ontstond een jurisprudentie te dien opzichte, die als leidraad kan dienen, hoewel, en dat was door de debaters niet altijd voldoende gelezen uit de op pag. 2 van het referaat gedrukte inleiding, de „moral responsibility" voorop staat en de jurisprudentie slechts hier en daar de grenzen der verantwoordelijkheid helpt bepalen.

Twee soorten accountantsverklaringen worden in het referaat behandeld, n.l. die afgegeven door Accountants op grond van de bepalingen v. d. Companies Act en die voorkomende in prospecti. Sir *William* behandelde vervolgens de bepalingen van de Companies Act, die op de gewone accountantscontrôle betrekking hebben en de formuleering van de verklaring, die feitelijk uit de formuleering der wetsartikelen voortspruit.

Omtrent den omvang van het onderzoek is niets in de wet bepaald, dit is aan den accountant overgelaten. De inleider citeerde drie beroemde gevallen, waarin de rechtbank een uitspraak gedaan had omtrent het al dan niet schuldig zijn van den accountant, welke drie gevallen hieronder genoemd worden.

1. Schuldig aan plichtsverzuim (misseasance), is hij die, indien hij de balans van een maatschappij niet kan goedkeuren, niet duidelijk in zijn rapport de aandacht vestigt op de redenen, waarom hij meent zijn goedkeuring te moeten onthouden (London & General Bank Ltd).

2. Niet schuldig aan plichtsverzuim is hij die, indien geen verdachte omstandigheden aanwezig zijn, vertrouwt op opgaven van „trusted officers" van een Mij. (Kingst Cotton Mill Co. Ltd).

3. Eveneens verantwoordelijk is hij, die door plichtsverzuim een fraude niet ontdekt (Irish Woollen Co. Ltd. v. Fyson).

De jurische aansprakelijkheid van den accountant is in de praktijk in Engeland op deze drie uitspraken gebaseerd.

Rondom de uit de Companies Act voortvloeiende Engelsche accountantsverklaring en de boven geciteerde uitspraken, is een rechterlijke opvatting omtrent den accountantsarbeid ontstaan, die door Sir *William* nader wordt uiteengezet.

Voor onze begrippen vallen o.d. nog de volgende uitspraken op:

> „In geval er geen verdenking van fraude is zal in den regel de contrôle vrijwel systematisch op steekproeven berusten".
>
> „Voorraadopname behoort niet tot de taak van den accountant".

Bij prospecti voor emissies is 't gewoonte geworden een winstoverzicht over een aantal jaren te geven en wel in den vorm van accountantsverklaringen. Hiervoor zijn twee redenen:

1. omdat het feitelijk voor directeuren en promotors de verantwoordelijkheid voor de cijfers, die het prospectus bevat, wegneemt;
2. omdat de verklaring als een verzekering voor 't publiek geldt, dat de cijfers betrouwbaar zijn.

Zoowel tegenover de emitenten als tegenover 't publiek is de accountant in dezen aansprakelijk, hoewel zijn verantwoordelijkheid meer moreel dan juridisch is.

Nadrukkelijk verklaarde de inleider, dat, hoewel overal in zijn referaat van verantwoordelijkheid voor de balans wordt gesproken, dat mede inhoudt verantwoordelijkheid voor de cijfers van de verlies- en winstrekening, omdat toch het saldo van deze rekening op de balans voorkomt en mede in de verantwoordelijkheid voor de balans is begrepen.

Daarna gaf de Heer *Friedr. Bünger* uit Leipzig een kort resumé van zijn referaat.

Een wettelijke regeling bestaat in Duitschland niet, wel een beëediging en een openbare benoeming.

Naast beëedigde komen niet beëedigde Revisoren voor. De verantwoordelijkheid in juridischen zin is voor beide even groot, maar bij een niet richtige uitoefening kan de beëedigde Revisor als zoodanig geroyeerd worden.

Ook in Duitschland heeft een voor den rechter behandelde zaak sinds 1916 de in het referaat behandelde kwestie aan 't rollen gebracht. Naar aanleiding van de krach bij een bank werd een strafproces tegen de Directie, den Raad van Commissarissen en den accountant bij de Justitie aanhangig gemaakt. Langzamerhand wint de overtuiging veld, dat met de formeele, ook de materieele juistheid door den accountant moet worden gecertificeerd.

In de besluiten die daaromtrent door het Verband deutscher Bücherrevisoren in 1920 werden genomen, en die door den inleider geciteerd werden, blijkt dat besloten werd:

> „In allen Fällen ist es zweckmässig, neben dem Prüfungsvormerk einen schriftlichen Bericht zu erstatten, der über Art und Umfang der Prüfung Auskunft gibt."

Bij groote bedrijven met een goede interne contrôle en een behoorlijke arbeidsverdeeling, zal de accountant met systematische steekproeven kunnen volstaan om de verklaring te kunnen afgeven, dat formeel en materieel de balans juist is.

Hierbij worden wel aan voorraadopname, afschrijvingen en boniteit der debiteuren de aandacht geschonken, maar toch op oppervlakkige wijze.

Het onderscheid tusschen formeele en materieele goedkeuring der balans komt in de verklaring van den accountant tot uitdrukking, doordat in het eerste geval uitsluitend gesproken wordt van cijfermatige (ziffermässige) juistheid en de mededeeling, dat de boeken „ordnungsmässig geführt" zijn wordt nagelaten.

Volgens Justizrat Dr. *Fischer* mag men volgens de wet en ook volgens de verkeersusance in Duitschland aannemen, dat ook niet-vaklieden het onderscheid voldoende kunnen begrijpen tusschen de gewone verklaring en die, waarin volgens bovenstaande uiteenzetting, een beperking der verantwoordelijkheid is gelegen.

Naast de verantwoordelijkheid brengt de inleider dan de aansprakelijkheid van den accountant in 't geding. Volgens de Duitsche wetgeving zijn de bepalingen van het arbeidscontract op de overeenkomst van den accountant met zijn cliënt van toepassing. Vandaar dat de accountant aansprakelijk is bij opzet en nalatigheid, en dat de clausule „wij brengen dit rapport uit met uitsluiting van onze aansprakelijkheid", die veelal in Duitsche accountantsrapporten wordt aangetroffen, feitelijk, als zijnde in strijd met de wet, nietig is.

Prof. *Limperg*, de derde inleider, plaatst zich op een geheel ander standpunt. Het is hier geen kwestie van formuleering of woordkeus, zegt deze inleider. De accountantsverklaring, d.w.z. die, waarbij de juistheid van een balans na een volledige contrôle wordt gecertificeerd, heeft een tweeledige beteekenis. Het is een objectief uitgesproken oordeelvelling en daarnaast het sluitstuk op een gehouden onderzoek; door dit laatste is ze dus ook een verantwoording van den accountant zelve omtrent den arbeid, die hij verricht heeft.

Indien werkelijk de objectiviteit in de verklaring gehandhaafd wil blijven, dan dienen uitsluitend vaktechnische eischen, die in overeenstemming met de doelstelling van het onderzoek aan den accountantsarbeid gesteld worden, den omvang van het onderzoek te bepalen en komen subjectieve overwegingen omtrent den omvang en den aard van 't onderzoek, zoowel

van den kant van den opdrachtgever, als van de zijde van den accountant, niet verder in aanmerking.

Waar verder een onverbrekelijk verband bestaat tusschen het doel van het onderzoek en de strekking der verklaring, en de verklaring niet alleen bestemd is voor den opdrachtgever, maar ook voor anderen, die op de formuleering van de opdracht geen invloed kunnen uitoefenen, is ook de vrijheid van den opdrachtgever om het doel van het onderzoek zelf te bepalen, beperkt.

Er bestaan normen, die aan de beteekenis der accountantsverklaring, welke als sluitstuk van een doorloopende controle dienst doet, gesteld worden. Deze normen moeten door den accountant in zijn arbeid worden aangehouden; de beteekenis, die hij in het maatschappelijk verkeer heeft, eischt dat hij daarmede rekening houdt.

De economische functie van den accountant is een zelfstandig oordeel te geven, als niet geïnteresseerde, van een onderneming; zijn oordeel kan alleen waarde hebben, indien dit oordeel gevormd wordt door eigen zelfstandig onderzoek en uit eigen weten; geen interne controle, geen verklaring van een beambte ,directeur of commissaris kan vervangen wat bij het onderzoek van den accountant heeft ontbroken.

Boekhoudkundige juistheid bestaat niet, afgescheiden van het beeld, dat de boekingen geven van het gebeuren in het bedrijf.

Nooit mag de verklaring van den accountant een grooter vertrouwen opwekken dan gerechtvaardigd wordt door het voorafgegane onderzoek; de opname in de verklaring van het doel, waarmede het onderzoek ingesteld werd, is misleidend. Deze toevoeging toch houdt in, dat een beperking van de verantwoordelijkheid door den accountant wordt nagestreefd, en dat de accountant met zijn onderzoek onder den norm gebleven is dien het maatschappelijk verkeer eischt.

Men ziet het groote verschil in opvatting, dat uit de referaten blijkt. Terwijl b.v. in dat van den Heer *Bunger* aan het steunen op interne controle op behoorlijk gecertificeerde voorraadopnamen wordt vastgehouden en aangenomen wordt, dat het publiek de verschillen in de formuleeringen der verklaringen zal begrijpen, eischt Prof. *Limperg* een geheel zelfstandig oordeel, zonder steun op interne controle, met eigen voorraadopnamen en geen woordenzifterij in de formuleering der afgegeven verklaringen.

De eerste debater, Mr. *Grosheide* wenscht den wettelijken kant der aansprakelijkheid, die door Prof. *Limperg* uitdrukkelijk in zijn referaat van behandeling was uitgesloten, even te belichten. Z.i. is de verhouding tusschen accountant en cliënt, die van twee contractanten. Tot de bepalingen van het contract vallen ook de reglementen van arbeid naar welke de accountant werkt.

Dr. *W. Hartman* vond de vergelijking in 't referaat van Prof. *Limperg,* van den accountant met den arts, heel mooi, maar hij meende, dat Prof. *Limperg* in zijn opvattingen te ver ging. Onder hilariteit der vergadering meende de Heer H. te moeten opmerken dat, om dezelfde beeldspraak te gebruiken als Prof. *Limprg* „ook de patiënt nog enkele rechten had". Bovendien wat is een juiste balans? De Heer H. wees nog op de uitlating van den Heer *Vissering,* de President van Nederlandsche Bank, die als volgt luiden: Hoe grooter de zaken zijn, des te onduidelijker moeten de balansen zijn.

Ook de Heer *J. Bosman Azn.* was het niet eens met de door Prof. *Limperg* geponeerde stelling, dat niet op de interne controle en niet op verklaringen van directeur en beambten mag worden afgegaan. Het opnemen der voorraden door den accountant noemde deze Heer een noodeloos op kosten jagen van den cliënt.

De Heer *Boriau* hield een toespraak in het Russisch, die door zijn tolk in het Fransch werd herhaald. In Rusland wordt de accountant door de Regeering benoemd; hij heeft een bepaald district tot zijn arbeidsterrein en in processen en belastingzaken heeft hij een zeer grooten, veelal een beslissenden invloed. Wij meenden verstaan te hebben, dat de accountant nooit gerechtigd is zaken, welke hem ter behandeling worden opgedragen, te weigeren.

De heer *Stalling* vroeg Sr. *Wm. Plender* hoe de Engelsche opvatting was betreffende het opnemen der voorraden.

De Heer *Thomas Keens* achtte het noodzakelijk de vergadering er op te wijzen, dat de verantwoordelijkheid van den accountant in Engeland geenszins uitsluitend steunt op de rechterlijke uitspraken, die deze kwestie behandelen. Vóór alles is de ware verantwoordelijkheid de morecle verantwoordelijkheid van den accountant. In prospecti zal hij alleen feiten certificeeren en geen hoop of verwachtingen uitspreken.

Ook Sir *Wm. Cash* en *Mr. Morgan* voerden nog het woord, maar zij brachten geen nieuwe gezichtspunten naar voren.

In zijn repliek gaf Sr. *Wm. Plender* nog eens te kennen, dat ook de aansprakelijkheid voor de verschillende posten van de verlies- en winstrekening door den Engelschen accountant wordt aanvaard, indien hij zonder voorbehoud een goedkeurende verklaring afgeeft. Hij voerde verder aan, dat het onmogelijk is b.v. bij spoorwegmaatschappijen of banken de totale voorraden op te nemen, maar dat de accountant hier wel met grepen moet volstaan en verder de tellingen zal contreleeren. Een zoo vèrgaande controle als Prof. *Limperg* vóórstaat, gaat in die zaken eenvoudig boven de menschelijke kracht van een accountant. Nadrukkelijk wees hij er op, dat het niet de bedoeling van de aangehaalde rechterlijke uitspraken is om daarmede in vele gevallen, ondanks de onderteekening, de verantwoordelijkheid niet te aanvaarden. Het is de plicht en het vak van den accountant verantwoordelijkheid op zich te nemen. Daarvoor worden ze door de cliënten betaald. De kundigheid en de rechtschapenheid van den accountant moet dan ook zeer groot zijn om te bepalen wat hij in elk geval doen moet om de op zich genomen verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

De voorzitter dankte daarna de inleiders en de debaters. Hij huldigde het Uitvoerend comité voor de regeling en sprak den dank van de Engelsche afgevaardigden uit voor de ontvangst door den burgemeester van Amsterdam. Daarna droeg hij het presidium over aan den Heer *G. Pannard.*

Vervolgens werd het referaat van den Heer *J. Carlioz,* Het Bestuur der Ondernemingen, behandeld.

De inleider geeft de volgende definitie van onderneming: Onder een onderneming wordt verstaan iedere handeling of ieder complex van handelingen,die op het bereiken van een bepaald doel, dat van te voren is vastgesteld, gericht is.

Om aan een onderneming leiding te geven, is een chef noodig, die steeds beoogt de grootst mogelijk winst voor zijn onderneming te bereiken.

De Heer *Carlioz* ontwikkelt vervolgens de stellingen van den onlangs gestorven Heer *Henri Fayol,* welke uit diens boeken voldoende bekend zijn.

Hij onderscheidt voor het beheer eener groote onderneming zes verschillende functies, n.l.:

Une fonction financière
Une fonction commerciale
Une fonction technique
Une fonction de comptabilité
Une fonction de securete
Une fonction administratieve.

Volgens den inleider is een serie chefs noodzakelijk, die ieder, in verband met het werk dat hen is opgedragen, dezelf-

de capaciteiten als de allerhoogste chef moeten hebben, echter in een andere verhouding; zoo zal b.v. voor het hoofd van de boekhouding 60 % administratieve capaciteit, 30 % financieele capaciteit en 10 % commercieele capaciteit de meest gewenschte verhoudingscijfers zijn, enz. In een opgenomen graphiek in het referaaat wordt dit graphisch voorgesteld.

Vervolgens worden nog enkele organisatieschema's gegeven en het Fayolisme verder in 't referaat behandeld.

De eerste debater. Dr. *A. Sternheim,* wees er op, dat de groote ondernemingen geenszins als eenig doel meer mogen hebben het voordeel van den ondernemer, maar dat zij een sociale taak te vervullen hebben in het economisch leven, zoowel ten opzichte van de productie, als ten opzichte van de personen, die in hunne dienst zijn, en dat het streven van den accountant er op gericht moet zijn de ondernemers op deze sociale plichten te wijzen.

De Heeren *Langelaar* en *G. Hartog* brachten in het midden, dat de ondernemer vóór alles juiste cijfers en overzichten noodig heeft om zijn onderneming goed te kunnen beheeren, en dat daarom ook de accountant een functie in het beheer der ondernemingen vervult. De Heer *Hartog* meende, daarbij steunend op de opinie van Prof. *Limperg,* dat de acountant als objectief deskundige een zelfstandig oordeel moet geven omtrent het gevoerde beheer en de winstbronnen van de onderneming. Door in zijn rapporten een gedocumenteerd oordeel omtrent het gevoerde beheer te geven, zal hij grooten invloed op het toekomstig beheer kunnen uitoefenen.

De Heer *Carlioz* antwoordde, dat het z.i. niet noodig was geweest in een congres van accountants de taak, die de accountant in de onderneming vervult, te noemen, maar dat hij zich met de opmerkingen van de laatste sprekers volkomen kon vereenigen.

De voorzitter, de Heer *Pannard,* dankte daarop de Nederlandsche accountants voor het organiseeren van het congres; hij bracht hulde aan de organisatoren, die alles zoo keurig verzorgd hadden en hief de zitting op tot den volgenden morgen.

In den namiddag brachten de congressisten met hunne dames een bezoek aan de diamantslijperij van de Fa. *Asscher.*

's Avonds bood het Gemeentebestuur van Amsterdam een concert aan in het Concertgebouw, dat o.a. werd bijgewoond door den Heer *Wibaut,* den Heer en Mevr. *Ketelaar* en meerdere raadsleden met hunne dames. Het programma was zeer internationaal; den dirigent, den Heer *Cornelis Dopper,* werd door het Congresbestuur een krans aangeboden. Het publiek gaf door luide toejuichingen na ieder nummer en aan het slot blijken van waardeering voor dit zeer goed geslaagde concert.

(Wordt vervolgd)

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. A. E. J. NYSINGH

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

ONTBINDING VAN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN WEGENS KAPITAALSVERLIES

Hoewel het voorschrift van artikel 47 tweede lid Wetboek van Koophandel bekend verondersteld mag worden kan het, tot recht verstand van het hierna volgende, van nut zijn, de bepaling volledig weer te geven.

Nadat in het eerste lid is voorgeschreven, dat de bestuurders eener naamlooze vennootschap verplicht zijn, *zoodra aan hen is gebleken* dat het maatschappelijk kapitaal een verlies van vijftig honderd heeft ondergaan, daarvan aankondiging te doen op in dat artikel nader aangegeven wijze, volgt als tweede lid de navolgende bepaling:

„Indien het verlies vijf en zeventig ten honderd beloopt, „is de vennootschap van regtswege ontbonden en zijn de „bestuurders persoonlijk en hoofdelijk voor het geheel „jegens derden verantwoordelijk voor alle verbintenissen, „welke zij, nadat het bestaan van die vermindering aan „hen bekend zijn, hebben aangegaan."

Omtrent de beteekenis van deze bepaling bestaan twee opvattingen.

De eerste is deze, dat de vennootschap van rechtswege is ontbonden door het enkele feit van het verloren gegaan zijn van 75 % van het kapitaal.

De andere opvatting is deze, dat die ontbinding intreedt niet door het verlies zelf, doch eerst nadat dat verlies aan de bestuurders der vennootschap bekend is geworden of aan hen bekend had moeten zijn.

Het verschil in de opvattingen heeft voor de practijk groot belang; dit zal ieder duidelijk zijn, die zich de gevolge van een dergelijke ontbinding voor oogen stelt.

De vennootschap eenmaal ontbonden, bestaat nog wel doch alleen voor zooveel noodig om te liquideeren, om tot effenheid te worden gebracht. Eenmaal ontbonden kan zij niet meer herleven; eenmaal ontbondn kan zij geen zaken meer doen, geen overeenkomsten meer sluiten, geen verbintenissen meer aangaan of rechten verkrijgen, anders dan voor zooveel voor de liquidatie noodig is. Zet de ontbonden vennootschap haar bedrijf toch voort, sluit zij toch nieuwe overeenkomsten, dan is volgens de wet de vennootschap *niet* gebonden en kan zij aan die overeenkomsten *geen* rechten ontleenen, gelijk zij zelf niet tot nakoming der aangegane verplichtingen is gehouden. Heeft de vennootschap gekocht, de verkoopen zal haar niet tot toelating van den koopprijs kunnen aanspreken; heeft de vennootschap ter zake van verschillende transacties een rekening courant saldo te vorderen, zij zal het, wanneer die transacties niet op de liquidatie betrekking hebben en na de ontbinding zijn geschied, niet wettelijk kunnen invorderen; heeft zij verkocht en geleverd en betaalt de kooper niet, ja, wat dan? Men zal dan wel aannemen, dat de verkoop een liquidatie handeling is, want anders zou in het geheel geen betaling te verkrijgen zijn! Doch zonder een dergelijk hulpmiddel zou de rechtsvordering ontbreken.

Het feit der ontbinding is dus juridisch van groote beteekenis; het belang van het verschil in opvatting omtrent den juisten inhoud van artikel 47 2de lid van het Wet boek van Koophandel ligt nu hierin, dat bij de eerste opvatting de ontbinding onverbiddelijk intreedt, zoodra er maar een verlies van 75 % van het kapitaal bestaat, terwijl bij de andere opvatting veel meer speling daaromtrent wordt gelaten. Blijkt bijv. bij het afsluiten van een boekjaar, dat in de eerste maanden een enorm verlies is geleden, groot genoeg om de ontbinding krachtens artikel 47 mede te brengen, maar tevens, dat dat verlies bij het einde van het boekjaar weer is ingehaald, althans dat op dat oogenblik niet meer 75 % van het kapitaal verloren is, dan is en blijft de vennootschap volgens de eerste opvatting vanaf het tijdstip van het verlies ontbonden, met alle bovengeschetste gevolgen van dien; volgens de tweede opvatting daarentegen is de vennootschap in het geheel niet ontbonden, en zou ontbinding indien het verlies bij het einde van het boekjaar nog bestond, toch eerst na het opmaken der jaarstukken, waaruit dergelijk verlies blijkt, intreden. Alles natuurlijk behoudens het geval dat kan worden aangetoond, dat de bestuurders niettegenstaande tusschentijds geen balans is opgemaakt, toch het verlies hadden moeten kennen. Toon dat echter maar eens aan in de practijk!